

การระรานทางไซเบอร์ต่อผู้มีชื่อเสียงในสังคมไทย¹

Celebrity Cyberbullying in Thai Society

พັນ ฉัตรไชยยนต์²

Pan Chatchaiyan

Article History

Received: March 27, 2023

Revised: August 28, 2023

Accepted: September 29, 2023

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษารูปแบบและเนื้อหาของการระรานทางไซเบอร์ต่อผู้มีชื่อเสียง รวมทั้งวิธีการรับมือกับการระรานทางไซเบอร์ของผู้มีชื่อเสียง ผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรมประกอบด้วยแนวคิดการระรานทางไซเบอร์ต่อผู้มีชื่อเสียง แนวคิดเกี่ยวกับผู้มีชื่อเสียง และแนวคิดเกี่ยวกับสื่อและการสื่อสารดิจิทัล วิธีการวิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาข่าวออนไลน์เกี่ยวกับการระรานทางไซเบอร์ต่อผู้มีชื่อเสียง ระหว่างปี พ.ศ. 2564-2565 จำนวน 545 บทความ เกี่ยวข้องกับผู้มีชื่อเสียงจำนวน 83 กรณี ผลการวิจัยพบรูปแบบอันหลากหลายของการระรานทางไซเบอร์ต่อผู้มีชื่อเสียง แบ่งเป็น 5 รูปแบบ คือ (1) การโจมตีผู้มีชื่อเสียงออนไลน์ (2) ประทุษวาจา (3) การทำให้อับอายทางออนไลน์ (4) การระรานทางไซเบอร์ “แบบดั้งเดิม” และ (5) วัฒนธรรมแค้นเคือง เนื้อหาของการระรานทางไซเบอร์ต่อผู้มีชื่อเสียง พบว่ามี 4 ประเด็นย่อย คือ พฤติกรรมที่ละเมิดบรรทัดฐานทางสังคม การวิจารณ์ร่างกาย การเมือง และประเด็นอื่น ๆ ด้านวิธีการรับมือกับการระรานทางไซเบอร์ของผู้มีชื่อเสียง พบว่ามี 5 วิธี คือ การใช้กฎหมาย การชี้แจงผ่านสื่อ การโต้ตอบกลับผ่านสื่อ การขอโทษผ่านสื่อ และการเพิกเฉย/ปล่อยวาง

คำสำคัญ: การระรานทางไซเบอร์ ผู้มีชื่อเสียง การโจมตีผู้มีชื่อเสียงออนไลน์ การสื่อสารดิจิทัล

¹ งานวิจัยได้รับงบประมาณอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณรายจ่ายจากรายได้มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ.2565

² คณะสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Faculty of Mass Communication, Ramkhamhaeng University

E-mail: pan@ru.ac.th

Abstract

This research aims to investigate the types and contents of celebrity cyberbullying, and methods of coping with cyberbullying of celebrities. The literature review includes the notion of celebrity cyberbullying, celebrity studies, and digital media and communication studies. A content analysis was conducted on 545 online news articles related to celebrity cyberbullying from 2021-2022, which included 83 cases of celebrities being cyberbullied. The research results revealed five types of celebrity cyberbullying in Thai society: online celebrity bashing, hate speech, online social shaming, “traditional” cyberbullying, and cancel culture. Additionally, the research found that celebrity cyberbullying content often involved behavior that violates social norms, body shaming, politics, and other issues. The research identified five coping methods for celebrity cyberbullying: using the law, providing clarification, biting back, apologizing, and ignoring/letting go.

Keywords: Cyberbullying, Celebrities, Online Celebrity Bashing, Digital Communication

บทนำ

การระรานทางไซเบอร์เป็นปรากฏการณ์ที่สะท้อน “ด้านมืดของสื่อสังคมออนไลน์” (Sheldon, Rauschnabel, & Honeycutt, 2019) เทคโนโลยีการสื่อสารดิจิทัลทำให้ปัญหาการกลั่นแกล้ง (bullying) ที่เคยจำกัดเฉพาะพื้นที่ชีวิตจริงขยายขอบเขตไปสู่การแสดงพฤติกรรมอันไม่เหมาะสมต่อบุคคลอื่นในพื้นที่ออนไลน์ โดยสามารถกระทำได้ง่ายเพียงปลายนิ้ว แม้จะไม่รู้จักรักกันก็ตาม และสามารถกระทำได้ทันทีผ่านการโพสต์ข้อความที่เป็นการกลั่นแกล้ง ทำให้อับอาย และการตีตราสู่สาธารณะ โดยผู้กระทำไม่จำเป็นต้องเปิดเผยตัวตนและไม่จำเป็นต้องรับรู้ปฏิกิริยาของผู้ถูกระทำ ทั้งนี้การมี “ผู้ชม” ที่เข้ามารับรู้เหตุการณ์มากขึ้นส่งผลให้การระรานทางไซเบอร์รุนแรงมากขึ้น (Boyd, 2014; Cowie & Colliety, 2010)

ธรรมชาติของการสื่อสารแบบเครือข่ายเปลี่ยนแปลงปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในสังคมดิจิทัล โดยเอื้อให้เข้าถึงข้อมูลของบุคคลอื่นได้ง่ายขึ้น การซุบซิบนินทาออนไลน์กลายเป็นวิถีปฏิบัติใหม่และพลวัตทางสังคมแบบใหม่ (Boyd, 2014; Whiting & Williams, 2013) ทั้งนี้บทบาทของสื่อมวลชนในการนำเสนอเรื่องราวมาหรือเรื่องอื้อฉาว ทำให้ความขัดแย้งระหว่างบุคคลปรากฏขึ้นต่อหน้าผู้ชมที่เข้ามามีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น สร้างทั้งความบันเทิง บรรเทาความเบื่อหน่ายในชีวิตประจำวัน และตอบสนองความสนใจใคร่รู้ต่อเรื่องราวชีวิตของบุคคลอื่นในสังคม (Boyd, 2014) การประโคมข่าวในประเด็นอื้อฉาวของผู้มีชื่อเสียง รวมทั้งการที่สื่อมวลชนเรียกร้องหาความรับผิดชอบต่อพฤติกรรมอันไม่เหมาะสมของผู้มีชื่อเสียงดึงดูดทั้งความสนใจและการโต้เถียงจากกลุ่มผู้ชมให้เข้ามาในเว็บไซต์ข่าวออนไลน์มากขึ้น ช่วยสร้างประโยชน์ในมิติด้านการค้าต่อผู้ดำเนินธุรกิจสื่อ (Hirdman, 2017; Lewis & Christin, 2022)

การระรานทางไซเบอร์ส่งผลกระทบต่อผู้ถูกระทำทั้งด้านอารมณ์ จิตใจ พฤติกรรม และสุขภาพในระยะยาว และสัมพันธ์กับการเกิดภาวะซึมเศร้า การทำร้ายตนเอง และความคิดฆ่าตัวตาย ในบางกรณีผู้ถูกระทำตอบโต้ด้วย

การกระทำการระรานทางไซเบอร์เสียเอง (bully-victim) (Sheldon et al., 2019; Sumner, Brody, & Ramirez, 2018) ในขณะที่ “ผู้กระทำ” ที่เป็นฝ่ายรังแกผู้อื่นก็กำลังพยายามรับมือกับปัญหาร้ายแรงเรื่องตัวตนหรือสุขภาพจิตของตนเองเช่นกัน (Boyd, 2014) ที่สำคัญมีการพบว่าในฝั่งของผู้สังเกตการณ์ (bystanders) ที่เป็นผู้รับข่าวสารเกี่ยวกับการระรานทางไซเบอร์ต่อผู้มีชื่อเสียงได้รับผลกระทบทางความรู้สึกและกระบวนการภายในร่างกาย กระตุ้นความรู้สึกในด้านลบ เช่น ความโกรธ เศร้า อึดอัด อ่อนพลัง รู้สึกสนุกสนานลดลง และความเครียด (Ouvrein, Vandebosch, Charlotte, & De Backer, 2020)

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาการระรานทางไซเบอร์ต่อผู้มีชื่อเสียงในสังคมไทย ซึ่งมีวิถีปฏิบัติทางวัฒนธรรมที่แตกต่างจากประเทศอื่น “การเล่นเน็ต” ของชาวเน็ต (netizens) คนไทยเป็นความสนุกแบบไทย ๆ ที่การระรานทางไซเบอร์ถือเป็นเรื่องปกติ เนื่องจากมีการยอมรับพฤติกรรมกลั่นแกล้งและการกลั่นแกล้งทางวาจา โดยมองว่าเป็นเครื่องมือในการสร้างมิตรภาพ (Saengcharoensap & Rujipak, 2020; Samoh et al., 2019) ผู้วิจัยสนใจปรากฏการณ์ของ “สังคมอุดมตรามา” การวิจารณ์คนดังอย่างรุนแรงในข่าวซุบซิบเกี่ยวกับดารา จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่ารูปแบบของการระรานทางไซเบอร์ต่อผู้มีชื่อเสียงนั้นมีหลากหลาย แต่ส่วนใหญ่การกำหนดนิยามคำว่า “การระรานทางไซเบอร์” มักเป็นแบบกว้าง ๆ (Vandebosch & Van Cleemput, 2008)

โดยงานวิจัยในอดีตมักมีข้อจำกัดในการศึกษาการระรานทางไซเบอร์ต่อผู้มีชื่อเสียงในรูปแบบเฉพาะเจาะจง เช่น การโจมตีผู้มีชื่อเสียงออนไลน์ (online celebrity bashing) (Lee & Lee, 2022; Ouvrein et al., 2020; Worthington, 2020) การประทุษวาจา (hate speech) ต่อผู้มีชื่อเสียง (Ayun, Santosa, & Lukmantoro, 2022) การทำให้อับอายทางออนไลน์ (online social shaming) ต่อผู้มีชื่อเสียง (Ayuningtyas & Kariko, 2018; Bramall, 2017) วัฒนธรรมแคนเซล (cancel culture) กับผู้มีชื่อเสียง (Clark, 2020; Wahyudiputra, Amrullah, & Adrian, 2021) และการศึกษาการระรานทางไซเบอร์ต่อผู้มีชื่อเสียงโดยทั่วไป (Saengprang & Gadavanij, 2021) ข้อค้นพบนี้ทำให้ผู้วิจัยมองเห็นช่องว่างในการออกแบบงานวิจัยที่แตกต่างจากงานวิจัยที่ผ่านมาในอดีต ด้วยการขยายมุมมองต่อปรากฏการณ์และนิยามของคำว่า “การระรานทางไซเบอร์ต่อผู้มีชื่อเสียง” ให้กว้างขึ้นกว่าเดิม ด้วยการศึกษารูปแบบอันหลากหลายของการระรานทางไซเบอร์ต่อผู้มีชื่อเสียง โดยไม่จำกัดเฉพาะรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ผลการวิจัยได้เปิดเผยให้เห็นรูปแบบและเนื้อหาอันหลากหลายของการระรานทางไซเบอร์ต่อผู้มีชื่อเสียง รวมทั้งวิธีการรับมือกับการระรานทางไซเบอร์ของผู้มีชื่อเสียงในสังคมไทย งานวิจัยนี้ได้ช่วยขยายมุมมองทางวิชาการต่อคำว่า การระรานทางไซเบอร์ต่อผู้มีชื่อเสียงให้คมชัดเพิ่มขึ้น ผู้วิจัยหวังว่างานวิจัยนี้จะเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยสร้างการตระหนักรู้เกี่ยวกับปัญหาการระรานทางไซเบอร์ในบริบทสังคมไทย ช่วยสร้างข้อเสนอเกี่ยวกับแนวทางการสื่อสารดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์ในบริบทสังคมไทย และการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนในการรายงานข่าวออนไลน์ได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาใน 3 ประเด็นหลักคือ (1) รูปแบบของการระรานทางไซเบอร์ต่อผู้มีชื่อเสียงในสังคมไทย (2) เนื้อหาของการระรานทางไซเบอร์ต่อผู้มีชื่อเสียงในสังคมไทย และ (3) วิธีการรับมือกับการระรานทางไซเบอร์ของผู้มีชื่อเสียงในสังคมไทย

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยรวบรวม วิเคราะห์ และสังเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย แนวคิดการระรานทางไซเบอร์ ต่อผู้มีชื่อเสียง แนวคิดเกี่ยวกับผู้มีชื่อเสียง แนวคิดเกี่ยวกับสื่อและการสื่อสารดิจิทัล และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

แนวคิดการระรานทางไซเบอร์ต่อผู้มีชื่อเสียง (celebrity cyberbullying)

การระรานทางไซเบอร์มีใช้ปรากฏการณ์ใหม่ แต่เป็นผลสืบเนื่องจากการกลั่นแกล้งในชีวิตประจำวัน คำว่าการระรานทางไซเบอร์ โดยทั่วไปหมายถึง การที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลจงใจหรือเจตนาก่อความทุกข์หรือเจ็บปวดแก่ผู้อื่น กระทำการล่วงละเมิด (harassment) ช่มชู้ ถูกเหยียดหยาม รวมทั้งทำให้อับอาย โดยใช้เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์เป็นเครื่องมือในการโพสต์ข้อความและ/หรือรูปภาพที่รุนแรง ทั้งนี้ พฤติกรรมที่เข้าข่ายที่จะเป็นการระรานทางไซเบอร์จะต้องเป็นพฤติกรรมที่จงใจกระทำเพื่อสร้างความเจ็บปวด และต้องทำให้เกิดความทุกข์ทางจิตใจต่อผู้ถูกกระทำด้วย (Swearer, Collins, & Berry, 2012; Vandebosch & Van Cleemput, 2008)

ความหมายของการระรานทางไซเบอร์โดยทั่วไป มักหยิบยืมลักษณะสำคัญ 3 ประการของการกลั่นแกล้งในชีวิตประจำวัน คือ (1) อำนาจที่ไม่สมดุลระหว่างผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ (2) การจงใจในการกระทำพฤติกรรมก้าวร้าว และ (3) พฤติกรรมที่กระทำซ้ำ ๆ มาใช้ อย่างไรก็ตาม มีข้อถกเถียงเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างการระรานทางไซเบอร์กับการกลั่นแกล้งในชีวิตประจำวัน ในประเด็นอำนาจที่ไม่สมดุล ไม่ได้หมายถึงการมีพลังกำลังหรือมีอายุมากกว่า แต่หมายถึงอำนาจในด้านอื่น ๆ เช่น การมีทักษะทางเทคโนโลยีการสื่อสารที่เหนือกว่า ความสามารถในการรักษาความเป็นนิรนาม (anonymity) รวมทั้งความสามารถในการแพร่กระจายข้อมูลขนาดใหญ่อย่างฉับไว ที่ทำให้ดูเหมือนว่าผู้กระทำมีสถานะที่เหนือกว่าผู้ถูกกระทำ นอกจากนี้ ในประเด็นการกระทำซ้ำ แม้ว่าการระรานทางไซเบอร์จะถูกกระทำผ่านคอมเมนต์หรือรูปภาพที่โพสต์ลงในสื่อสังคมออนไลน์เพียงครั้งเดียว ก็ถูกระบุว่าสามารถเข้าข่ายของพฤติกรรมการระรานทางไซเบอร์ได้ เนื่องจากโพสต์ในสื่อสังคมออนไลน์สามารถเข้าถึงได้ซ้ำ ๆ จากคนจำนวนมาก (Barlett, 2019; Dillon & Rhodes, 2018; Vandebosch & Van Cleemput, 2008)

ในขณะที่คนทั่วไปมองว่า การซุบซิบนินทา เรื่องตลกล้อเลียน และการทะเลาะเบาะแว้ง คือ การระรานทางไซเบอร์ กลุ่มวัยรุ่นมองว่าการคอมเมนต์เชิงลบออนไลน์เป็นเพียงความรำคาญที่พวกเขาไม่ได้ให้ความสนใจมากนัก โดยการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารในชีวิตประจำวันทำให้การระรานทางไซเบอร์เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ยาก ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกันทั้งในต่างประเทศและในประเทศไทย (Marwick & Boyd, 2011; Samoh et al., 2019) ตัวอย่างเช่น พฤติกรรมการล้อเลียนทางไซเบอร์ (cyber-teasing) ถูกมองว่าไม่ได้เป็นการมุ่งทำร้ายให้เจ็บใจ ไม่ได้เป็นการกระทำซ้ำ ๆ และเป็นการกระทำในสถานะทางอำนาจที่เท่าเทียมกันระหว่างผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ แตกต่างจากการทะเลาะกันทางไซเบอร์ (cyber arguing) ที่มีลักษณะมุ่งทำร้ายให้เจ็บใจและรุนแรงมากกว่า (Vandebosch & Van Cleemput, 2008) ในบางกรณีวัยรุ่นได้รับเพียงความยุ่งยากและรบกวนใจจากข้อความก่อกวนออนไลน์ แต่ในบางกรณีก็อาจส่งผลที่รุนแรงมากกว่า ดังนั้นการพิจารณาผลกระทบจากการระรานทางไซเบอร์ควรพิจารณาเป็นกรณีไป (Sumner et al., 2018) รูปแบบของการระรานทางไซเบอร์ต่อผู้มีชื่อเสียง สามารถแบ่งออกเป็น 5 รูปแบบ ดังต่อไปนี้

(1) การระรานทางไซเบอร์ “แบบดั้งเดิม” (“traditional” cyberbullying) นักวิชาการในกลุ่มที่ศึกษาเกี่ยวกับการระรานทางไซเบอร์ยังประสบปัญหาในการระบุความหมายที่ชัดเจนของการระรานทางไซเบอร์ (Sumner

et al., 2018) กลุ่มของนักวิชาการที่ศึกษาเกี่ยวกับการรุกรานทางไซเบอร์ต่อผู้มีชื่อเสียงมักใช้ นิยามปฏิบัติการ และ มุ่งวัดผลของปรากฏการณ์ที่แตกต่างกัน ดังที่ Vandebosch and Van Cleemput (2008) ชี้ว่าการรุกรานทางไซเบอร์สามารถแบ่งออกได้เป็น “แบบดั้งเดิม” ที่มีความหมายที่เข้าใจกันโดยทั่วไป และ “รูปแบบอื่น ๆ” ที่มีความหมายเฉพาะเจาะจงในแต่ละบริบทที่เบี่ยงเบนไปจากรูปแบบดั้งเดิมได้อีกมาก การรุกรานทางไซเบอร์แบบ “ดั้งเดิม” มีความหมายคล้ายคลึงกับการกลั่นแกล้งในชีวิตประจำวัน เนื่องจากเป็นพฤติกรรมการกระทำโดยบุคคล หรือกลุ่มคน ชั่ว ๆ ในระยะเวลาหนึ่งต่อเป้าหมายที่ไม่สามารถปกป้องตนเองได้ มีลักษณะของการจงใจกระทำซ้ำ ๆ และเกี่ยวข้องกับอำนาจที่ไม่สมดุล มักเกิดขึ้นในบริบทกลุ่มสังคมที่รู้จักกันอยู่แล้วในชีวิตจริง (Vandebosch & Van Cleemput, 2008) สาเหตุของปัญหาพบว่ามีมากขึ้นจากความขัดแย้งส่วนตัว (Boyd, 2014; Dillon & Rhodes, 2022) อย่างไรก็ตามไม่ใช่เสมอไป เพราะเกือบครึ่งหนึ่งของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการรุกรานทางไซเบอร์ไม่ทราบว่าใครเป็นผู้กระทำ (Li, 2007)

(2) “การโจมตีผู้มีชื่อเสียงออนไลน์” ใกล้เคียงกับคำว่า celebrity aggression (การก้าวร้าวต่อคนดัง) และ celebrity critiquing (การวิจารณ์คนดัง) หมายถึง การที่ผู้มีชื่อเสียงได้รับคอมเมนต์เชิงลบผ่านช่องทางการสื่อสารออนไลน์ ซึ่งในบางกรณีมีการใช้ถ้อยคำที่รุนแรงเป็นอย่างมาก ส่วนใหญ่ประเด็นเนื้อหาจะเป็นเรื่องอื้อฉาว และมักสร้างความเจ็บปวดและบาดแผลทางจิตใจต่อผู้ถูกกระทำได้มาก (Ouvrein, De Backer, & Vandebosch, 2018; Ouvrein, Vandebosch, & De Backer, 2017) ในมุมมองของผู้รับสาร แม้จะทราบดีว่าการโจมตีผู้มีชื่อเสียงเป็นเรื่องผิดศีลธรรมที่ผู้กระทำอาจมีความรู้สึกผิด ผู้กระทำกลับละเลยคุณธรรม (moral disengagement) ด้วยการเลือกให้เหตุผลต่อการกระทำของตน โดยมองว่าการคอมเมนต์เชิงลบต่อผู้มีชื่อเสียงไม่ใช่การรุกรานทางไซเบอร์โดยตรง เนื่องจากผู้แสดงความคิดเห็นไม่ได้รู้จักกับเหยื่อเป็นการส่วนตัว ผู้มีชื่อเสียงไม่ควรจะต้องเดือดเนื้อร้อนใจ และการเป็นผู้มีชื่อเสียงจำเป็นต้องจัดการ/ยอมรับให้ได้กับการได้รับความเกลียดชังเหล่านั้น (Ouvrein et al., 2017; Ouvrein et al., 2018) นอกจากนี้ ข่าวซุบซิบเกี่ยวกับดารายังเป็นที่มาของความบันเทิงและความเพลิดเพลินในชีวิตประจำวันของผู้รับสารที่ชื่นชอบการคอมเมนต์เพื่อซุบซิบนินทาดารา (Eronen, 2014) คอมเมนต์ได้ข่าวได้กลายเป็นพื้นที่สำหรับ “วาทกรรมเพื่อการตอบโต้สาธารณะ” ในบางกรณี ถูกมองว่าเป็นความคิดเห็นของ “คนชายขอบ” ที่อาจไม่ได้ถูกรับฟังในสถานการณ์ปกติในชีวิตประจำวัน หรือถูกมองข้าม (Worthington, 2020)

(3) “ประทุษวาจา” คือ การสื่อสารที่แสดงความเกลียดชัง มีลักษณะของการปลุกปั่น ยุยง หรือปลุกกระดมให้เกิดความเกลียดชังต่อบุคคลหรือกลุ่มบุคคล โดยมีฐานของความเกลียดชังมาจากอัตลักษณ์ร่วม หรือ ลักษณะเฉพาะของบุคคลที่ถูกโจมตีพ่วงเข้า ซึ่งประกอบไปด้วยลักษณะที่ทั้งเปลี่ยนแปลงไม่ได้ เช่น เชื้อชาติ เพศสภาพ สีผิว และเปลี่ยนแปลงได้ เช่น ศาสนาและอุดมการณ์ทางการเมือง (Ramasoota, 2015) ประทุษวาจาทำให้เกิดการแบ่งแยกกลุ่มคนในสังคม เป็นการขจัดคนอีกกลุ่มออกไป หรือการเบียดขับหรือกดทับให้ตกอยู่ในชายขอบสังคม การทำให้ความเห็นของอีกฝ่ายไร้ค่า (Erjavec & Kovačič, 2012; Ramasoota, 2015) ในการศึกษาเกี่ยวกับผู้มีชื่อเสียงกับประเด็นประทุษวาจาพบว่า ผู้มีชื่อเสียงจำนวนมากต้องพบเจอกับประทุษวาจาในช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ของตน (Ayun et al., 2022)

(4) การทำให้อับอายทางออนไลน์ เป็นการควบคุมทางสังคม (social control) แบบไม่เป็นทางการ และเป็น การลงโทษทางสังคม (social sanction) เพื่อกดดันและแสดงปฏิกิริยาต่อต้านผู้กระทำผิดหรือละเมิดบรรทัดฐานทาง สังคม (social norms) ด้วยการทำให้เกิดความอับอายและถูกสังคมตีตรา เป็นวิธีการ “ทำให้เสียชื่อเสียง” ที่ทรง ประสิทธิภาพ เกิดขึ้นจากการใช้จินตนาการทางศีลธรรม (moralistic imagination) เพื่อจัดตั้งศาลเตี้ยตัดสินผู้กระทำ ผิดทั้งที่ไม่มีอำนาจทางกฎหมาย (Oravec, 2020) ผู้มีชื่อเสียงเพศหญิงมักถูกตีตราและตัดสินต่อพฤติกรรมส่วนตัวที่ ถูกมองว่าไม่เหมาะสม ไม่เป็นไปตามคุณค่าที่สังคมยอมรับ ในประเทศอินโดนีเซียพบปรากฏการณ์การเหยียด พฤติกรรมทางเพศ (slut-shaming) ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ต่อผู้หญิงที่มีพฤติกรรมสำส่อนหรือไม่เป็นไปตามแบบแผน ของการมีคู่ครอง รวมทั้งการแต่งกายที่เปิดเผยมากเกินไปและการมีพฤติกรรมส่วนตัวที่ไม่เป็นไปตามความคาดหวัง ของสังคม (Ayuningtyas & Kariko, 2018) นอกจากนี้ การทำให้อับอายทางออนไลน์ยังเป็นหนึ่งในวิธีการเรียกร้อง ต่อความยุติธรรมในสังคมด้วย ในประเทศอังกฤษผู้มีชื่อเสียงถูกเพ่งเล็งและเปิดเผยถึงพฤติกรรมการเลี้ยงย่ำภาษี ทำให้เกิดปรากฏการณ์ความโกรธของประชาชน (public anger) ที่นำมาสู่การอภิปรายสาธารณะ (public debate) ที่เป็นที่ถกเถียงเกี่ยวกับการกระทำที่ผิดศีลธรรมของผู้มีชื่อเสียงซึ่งท้าทายต่อการจัดการของภาครัฐ (Bramall, 2017)

(5) ปรากฏการณ์ของวัฒนธรรมแคนเซล หรือวัฒนธรรมการแบน (ban)/การคว่ำบาตร (boycott) หรือ วัฒนธรรมการเลิกสนับสนุนผู้มีชื่อเสียงเป็นส่วนขยายของ “call-out culture” หรือการเรียกร้อง/รณรงค์เพื่อความ ยุติธรรมทางสังคม โดยหมายถึงการยกเลิก/การถอนตัวจากการสนับสนุน ทั้งการสนับสนุนทางการเงิน เวลา หรือการ ปรากฏตัว ส่วนใหญ่มีเป้าหมายที่โดยเฉพาะเจาะจงกับผู้มีชื่อเสียงที่แสดงความคิดเห็นหรือการแสดงออกใด ๆ ที่เป็นการ ดูหมิ่น ก้าวร้าว หรือเปี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานทางสังคม โดยมีจุดเด่นคือ มีเป้าหมายในการการคว่ำบาตรผลงาน ทำลายหรือยุติอาชีพของคนดัง เพื่อเป็นการลงโทษหรือทำให้อับอาย และทำให้บุคคลดังกล่าวจำต้องขอโทษต่อการ กระทำที่ถูกตั้งคำถาม หรือพฤติกรรมที่เป็นที่ถกเถียงหรือให้อภัยไม่ได้ (inexcusable behavior) (Clark, 2020; Wahyudiputra et al., 2021)

เนื้อหาของกระแสวิพากษ์วิจารณ์ทางโซเชียลต่อผู้มีชื่อเสียง มักเกี่ยวข้องกับเรื่องอื้อฉาวที่ดึงดูดคอมเมนต์เชิงลบ และ เป็นเรื่องส่วนตัว (Clark, 2020; Ouvrein et al., 2018) แบ่งออกเป็น 3 ประเด็นหลัก ดังต่อไปนี้

(1) พฤติกรรมที่ละเมิดบรรทัดฐานทางสังคมของผู้มีชื่อเสียง มักทำให้เกิดการวิจารณ์อย่างรุนแรง เนื่องจากผู้ มีชื่อเสียงถูกมองว่ามีอำนาจเหนือกว่าบุคคลทั่วไป เมื่ออำนาจนั้นถูกใช้ไปในทางที่ผิด (abuse of power) การลงโทษ ต่อพฤติกรรมจึงถูกมองว่ากระทำได้ เนื่องจากเป็นเรื่องความรับผิดชอบของผู้มีชื่อเสียง การเรียกร้องต่อความยุติธรรม ที่เริ่มต้นจากสาธารณชนมักพบการใช้แฮชแท็ก (hashtag) ในทวิตเตอร์ เช่น #MeToo และ #BlackLivesMatter (Bouvier, 2020) ปรากฏการณ์เช่นนี้ในสื่อสังคมออนไลน์ถูกเรียกว่าการสนทนาที่ขับเคลื่อนด้วยแฮชแท็ก (hashtag-driven discussion) ที่ใช้ควบคุมกันกับการเรียกร้องผ่านกระบวนการสื่อข่าวของสื่อมวลชน ได้กลายเป็นบทลงโทษ สำหรับผู้ที่กระทำการละเมิดบรรทัดฐานสังคม (Clark, 2020)

(2) การวิจารณ์รูปร่างกาย (body shaming) หมายถึง การวิจารณ์รูปร่าง-รูปลักษณ์ของบุคคลอื่น ซึ่งพบว่าเป็น ประเด็นหลักในการโจมตีผู้มีชื่อเสียง (Clark, 2020; Ouvrein et al., 2018) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเพศหญิง การแต่ง กายและรูปร่างของผู้มีชื่อเสียงเพศหญิง มักกลายเป็นประเด็นที่นำมาสู่การวิพากษ์วิจารณ์สาธารณะ (public

criticism) สอดคล้องกับมุมมองตามทฤษฎีสตรีนิยม (feminist theory) เกี่ยวกับการทำให้กลายเป็นสิ่งของ (objectification) ที่มีมุมมองเกี่ยวกับการลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงให้กลายเป็นวัตถุสิ่งของ หรือสินค้า และยังสะท้อนวิธีการที่สังคมเฝ้ามองและปฏิบัติต่อผู้หญิงราวกับเป็นวัตถุสิ่งของที่สามารถวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับรูปร่างของเธอได้อย่างอิสระราวกับมีใบอนุญาตให้ทำร้าย (permissible to hurt) และทำลายวัตถุสิ่งของนั้น ซึ่งสะท้อนถึงการให้คุณค่ากับผู้หญิงในสังคมในสังคมปิตาธิปไตย (Qamar, Safdar, & Manzoor, 2020)

(3) การเมือง ปรากฏการณ์การเมืองของคนดังเริ่มต้นตั้งแต่ต้นยุค ค.ศ. 1990 เป็นต้นมา การเคลื่อนไหวทางการเมืองมักถูกนำหน้าด้วยการเคลื่อนไหวของผู้มีชื่อเสียง ผ่านการรณรงค์หรือแคมเปญที่หยิบประเด็นปัญหาสำคัญ ๆ ช่วงเวลานี้เป็นยุคของ “ดารานักกิจกรรม” ที่ทำให้สังคมเคลื่อนไหวเข้าสู่ “การเคลื่อนไหวที่นำโดยคนดัง” (celebrity-led activism) การใช้คนดังเป็นตัวแทนในการกระทำการเคลื่อนไหวทางสังคม (Marks & Fischer, 2002) สำหรับเนื้อหาของ “ประทุษวาจา” ในประเทศไทย พบว่า เกี่ยวข้องกับประเด็นทางการเมืองในบริบทของความขัดแย้งทางการเมือง ตั้งแต่ พ.ศ. 2548 ที่มีความขัดแย้งทางการเมือง “แบบเสื้อสี” ที่กลายเป็น “เชื้อเพลิงแห่งความเกลียดชัง” ที่นำมาสู่ประทุษวาจาในโลกออนไลน์ โดยฐานความเกลียดชังที่พบมากที่สุดเป็นเรื่องอุดมการณ์ทางการเมืองและความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างกลุ่มเสื้อสี (Ramasoota, 2015)

วิธีการรับมือกับการระรานทางไซเบอร์ ปัจจุบันพบว่าการระรานทางไซเบอร์ยังไม่เป็นการกระทำผิดตามกฎหมายอาญาในประเทศไทยสาขากฎหมาย มีเพียงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการระรานทางไซเบอร์ที่สามารถประยุกต์ใช้ได้ เช่น กฎหมายเกี่ยวกับความผิดฐานล่วงละเมิด (Cowie & Colliety, 2010) เช่นเดียวกับในประเทศไทยที่ไม่มีกฎหมายคุ้มครองโดยตรง แต่มีการปรับใช้กฎหมายบางส่วน เช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 และ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ความผิดฐานละเมิด ประมวลกฎหมายอาญา ความผิดฐานหมิ่นประมาทและการดูหมิ่น (Aimnaran & Satapornpong, 2020)

สำหรับผู้มีชื่อเสียง การโต้ตอบกลับด้วยความโกรธแค้น (biting back) ด้วยการคอมเมนต์โต้ตอบอาจทำให้ผู้กระทำการระรานเจ็บเสียลงได้ (Ouvrein, Vandebosch, & De Backer, 2019) ในบางกรณีพบว่า ผู้มีชื่อเสียงมีการใช้สื่อมวลชนและสื่อสังคมออนไลน์เพื่อชี้แจง/อธิบายต่อสังคมถึงพฤติกรรมที่ละเมิดบรรทัดฐานทางสังคม รวมทั้งการขอโทษต่อการกระทำที่ไม่เหมาะสมซึ่งถูกวิพากษ์ว่า กลายเป็นพิธีกรรมในการแสดงความรับผิดชอบต่อสาธารณะ (Lewis & Christin, 2022) ที่ผู้มีชื่อเสียงเองจะต้อง “เล่นเกม” เพื่อให้สามารถยึดถือสถานะด้านอาชีพการงานของตนเอาไว้ (Wahyudiputra et al., 2021) การขอโทษทำให้ผู้มีชื่อเสียงสามารถได้รับการสนับสนุนจากสาธารณชนเพิ่มขึ้นได้ (Felt, 2017) นอกจากนี้ แม้ว่าจะโดนคอมเมนต์เชิงลบที่ทำให้เดือดร้อนรำคาญ แต่ผู้มีชื่อเสียงบางส่วนใช้การสร้างการตอบรับในด้านบวกหรือบางกรณีก็เพิกเฉย (ignore) เพราะเชื่อว่าการเพิกเฉยจะทำให้ผู้กระทำเบื่อกว่าและเลิกกระทำไปเอง (Ouvrein et al., 2019)

แนวคิดเกี่ยวกับผู้มีชื่อเสียง (celebrity studies)

กระบวนการสื่อสารมวลชนทำให้ผู้มีชื่อเสียงโด่งดังจนกลายเป็นผู้ที่เป็นที่รู้จัก ผู้มีชื่อเสียงเป็นบุคคลสาธารณะ (public figures) ที่มักปรากฏตัวในสื่อมวลชนในวาระต่าง ๆ และได้รับความสนใจจากคนทั่วไป (Giles, 2000; Marshall, 2010) การศึกษาวัฒนธรรมผู้มีชื่อเสียง (celebrity culture) มักเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างผู้มีชื่อเสียงกับคนธรรมดา ผู้มีชื่อเสียงมักมีสถานะที่สูงกว่าและมีอำนาจเหนือผู้ชมที่ถูกระบุว่าเป็น อำนาจแห่งความรู้สึก (affective power) ที่ทำให้ผู้มีชื่อเสียงมีแรงดึงดูดต่อความรู้สึกบางประการจากกลุ่มผู้ชม (Marshall, 2013) การเป็นผู้มีชื่อเสียงประกอบไปด้วยธรรมชาติที่ขัดแย้งกันอย่างสุดขั้วในด้านหนึ่ง ผู้มีชื่อเสียงถูกบูชา (worship) จากภาพลักษณ์อันโด่งดัง แต่ในอีกด้านหนึ่งกลับถูกดูแคลนและเหยียดหยาม (Hirdman, 2017) แนวคิด “การบูชาผู้มีชื่อเสียง” ชี้ให้เห็นอิทธิพลของผู้มีชื่อเสียงในแง่ความเห็นอกเห็นใจกับความสำเร็จและความล้มเหลวของผู้มีชื่อเสียง การเลียนแบบตัวตนของคนดังจนมากเกินไป และการหมกมุ่นกับรายละเอียดเกี่ยวกับชีวิตของคนดัง (McCutcheon, Lange, & Houran, 2002)

ในอดีตการเข้าถึงผู้มีชื่อเสียงเป็นเรื่องยากเพราะต้องอาศัยสื่อมวลชน เทคโนโลยีสื่อดิจิทัลเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของผู้มีชื่อเสียง ผู้มีชื่อเสียงจำเป็นต้องสร้างภาพลักษณ์และความประทับใจต่อผู้ติดตามทางสื่อสังคมออนไลน์ การได้รับความสนใจในประเด็นแง่มุมชีวิตส่วนตัวในข่าวซุบซิบ ทำให้ผู้มีชื่อเสียงได้ทั้งชื่อเสียงและสร้างตัวตนสาธารณะ (public self) ให้เป็นที่รับรู้มากขึ้น (Marshall, 2010; Marwick & Boyd, 2011) การวิจารณ์อย่างรุนแรงตลอดจนการยกเลิกการสนับสนุนส่งผลอย่างมากต่อผู้มีชื่อเสียง เนื่องจากการยอมรับจากสาธารณชนเป็นเรื่องสำคัญ (Giles, 2000) ทั้งนี้กระบวนการสร้างภาพลักษณ์ของผู้มีชื่อเสียงคือการเป็นส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรมวัฒนธรรม (culture industry) ที่ผู้มีชื่อเสียงถูกทำให้เป็นสินค้า การประกอบสร้างภาพลักษณ์ของผู้มีชื่อเสียงกลายเป็นสิ่งสมมุติที่ใช้เป็นสัญลักษณ์ทางอุดมการณ์ (ideological symbol) สะท้อนให้เห็นอิทธิพลทางวัฒนธรรมของสื่อได้อีกด้วย (Marshall, 2010; Meyers, 2012)

แนวคิดเกี่ยวกับสื่อและการสื่อสารดิจิทัล (digital media and communication studies)

การศึกษาจำนวนน้อยที่ให้ความสนใจกับปฏิบัติการของสื่อ (media practice) ต่อประเด็นปัญหาการระรานทางไซเบอร์ บทบาทหน้าที่ของสื่อในการวางกรอบการนำเสนอข่าวที่เกี่ยวกับการระรานทางไซเบอร์ที่ส่งผลอย่างมากต่อความเข้าใจและการกำหนดความหมายของผู้คนต่อคำว่า การระรานทางไซเบอร์ (Felt, 2017) การนำเสนอเรื่องส่วนตัวของดาราในสื่อ วาทกรรมซุบซิบเกี่ยวกับคนดังเพื่อดึงดูดความสนใจจากผู้รับสาร ยังคงเป็นที่ถกเถียงได้ถึงการขยายความเกลียดชังต่อคนดังให้รุนแรงเพิ่มมากขึ้น (Lewis & Christin, 2022) งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาปฏิบัติการของสื่อในการรายงานข่าวเกี่ยวกับการระรานทางไซเบอร์ต่อผู้มีชื่อเสียง

ลักษณะของการสื่อสารดิจิทัลเอื้อต่อการระรานทางไซเบอร์ ความยั่งยืน (persistence) และแพร่หลาย (spreadability) ทำให้ความรุนแรงของการระรานทางไซเบอร์เพิ่มขึ้น ภาพนิรนามทำให้เป็นการง่ายในการแสดงความคิดเห็นอันรุนแรงโดยไม่ต้องรับผิดชอบ (Boyd, 2014) แม้ว่าการสื่อสารดิจิทัลทำให้ผู้คนเคลื่อนย้ายสู่พื้นที่สาธารณะ (public sphere) ตามแนวคิดของ Jürgen Habermas ที่ส่งเสริมความเท่าเทียม อิสระ วัฒนธรรมของการมีส่วนร่วม และการแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุมีผลเป็น “สังคมในอุดมคติ” ที่สอดคล้องกันไปในทางเดียวกันกับการทำให้เป็นประชาธิปไตย (democratization) (Clark, 2020) แต่ยังมีคำถามถึงความเหมาะสมในการโจมตีที่รุนแรงจนเกินขอบเขต และเป็นหนึ่งในสิทธิที่มีการโต้แย้งกันมากที่สุดด้วยเช่นกัน (Erjavec & Kovačič, 2012) นอกจากนี้ การเคลื่อนไหวทางการเมืองดิจิทัล (digital-based political activism) ที่สนับสนุนส่งเสริมวัฒนธรรมแคนเซล และปรากฏการณ์ห้องแห่งเสียงสะท้อน (echo chambers) ทำให้ผู้คนที่คิดเห็นเหมือนกันรวมตัวกันได้ง่ายแต่ในขณะเดียวกันการรวมตัวเพื่อโจมตีหรือพุ่งความเกลียดชังต่อผู้มีความเห็นต่างก็เกิดขึ้นอย่างง่ายดายเช่นกัน (Clark, 2020) และสะท้อนแนวคิดโลกยุคหลังความจริง (post-truth) ที่ความรู้สึกและความเชื่อส่วนตัวถูกยกให้มีความสำคัญต่อมติสาธารณะมากกว่า “ความถูกต้อง” หรือ “ข้อเท็จจริง” ที่นำไปสู่ปรากฏการณ์ “การเมืองยุคหลังความจริง” (post-truth politics) ที่ทำให้เกิดการสื่อสารเพื่อเร่งเข้าปฏิบัติการด้านอารมณ์ความรู้สึกในกลุ่มมวลชน การทำให้อารมณ์อยู่เหนือเหตุผลและความถูกต้องตามข้อเท็จจริง เกิดการโต้เถียง มุ่งร้าย และแบ่งฝ่ายของคนในสังคม (Marshall & Drieschova, 2018)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการศึกษาจากข้อมูลเอกสาร อาศัยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาข่าวออนไลน์ (news coverage) ที่เกี่ยวข้องกับการระรานทางไซเบอร์ต่อผู้มีชื่อเสียงในสังคมไทย จำนวน 545 บทความจาก 45 เว็บไซต์ข่าวออนไลน์ในประเทศไทย โดยเป็นข่าวที่เกิดขึ้นในช่วงปีพ.ศ. 2564-2565 (ระหว่างวันที่ 13 มกราคม 2564 ถึง 28 ธันวาคม 2565) เกี่ยวข้องกับผู้ที่มีชื่อเสียงจำนวน 83 คน คัดเลือกเฉพาะผู้มีชื่อเสียงชาวไทยที่มีผลงานในแวดวงอุตสาหกรรมบันเทิงไทย ไม่รวมผู้มีชื่อเสียงชาวต่างชาติในประเทศไทย โดยกลุ่มผู้มีชื่อเสียงนี้เป็นผู้ที่มีอาชีพหลักเป็นดารา นักแสดง นักร้อง พิธีกร และอื่น ๆ เมื่อแบ่งตามอัตลักษณ์ทางเพศ เป็นเพศหญิง 58 คน คิดเป็นร้อยละ 69.88 เพศชาย 19 คน คิดเป็นร้อยละ 22.89 และเพศทางเลือก 6 คน คิดเป็นร้อยละ 7.23 ทั้งนี้ ผู้วิจัยอาศัยแนวทางการวิเคราะห์เนื้อหาจากข่าวออนไลน์เกี่ยวกับการระรานทางไซเบอร์ต่อผู้มีชื่อเสียงเช่นเดียวกับงานวิจัยในต่างประเทศที่สนับสนุนโดยทฤษฎีการวางกรอบข่าวที่เสนอว่า การศึกษาการวางกรอบข่าวเหมาะสมกับการวิจัยปัญหาสังคมเพราะข่าวมีอิทธิพลต่อทัศนคติและพฤติกรรมของคนในสังคม (Felt, 2017; Ouvrein et al., 2019; Wahyudiputra et al., 2021)

วิธีการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยค้นหาคำสำคัญในเว็บไซต์ google.com ประกอบด้วย “ผู้มีชื่อเสียง” หรือ “ดารา” ควบคู่กับ “ไซเบอร์บูลลี่” หรือ “บูลลี่” หรือ “ดราม่า” โดยคัดเฉพาะข่าวการระรานทางไซเบอร์ต่อผู้มีชื่อเสียงที่วิเคราะห์แล้วตรงตามนิยามปฏิบัติการ (operational definition) ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับรูปแบบของการระรานทางไซเบอร์ต่อผู้มีชื่อเสียงทั้ง 5 รูปแบบ นอกจากนี้ยังอาศัยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบลูกโซ่ คือเมื่อค้นหาข่าวในเว็บไซต์ข่าวออนไลน์ที่เกี่ยวข้องแล้วทำให้ค้นพบข่าวกรณีอื่นที่ใกล้เคียงกัน ในกรณีที่ข่าวนั้น ๆ เกี่ยวข้องกับผู้มีชื่อเสียงจำนวนมากว่า 1 คน อาทิ กรณีคู่รักคนดัง ผู้วิจัยจะคัดออกให้เหลือเพียง 1 กรณี เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนของข้อมูล และในกรณีที่เนื้อหาข่าวซ้ำซ้อนหรือเหมือนกันจะคัดออกให้เหลือเพียง 1 ข่าว

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์/เปรียบเทียบข้อมูลและมองหาแบบแผนที่เกิดขึ้นซ้ำ ๆ เกี่ยวกับรูปแบบการระรานทางไซเบอร์ต่อผู้มีชื่อเสียง เนื้อหาของการระรานทางไซเบอร์ต่อผู้มีชื่อเสียง และวิธีการรับมือกับการระรานทางไซเบอร์ของผู้มีชื่อเสียง โดยใช้ตารางบันทึกการเก็บข้อมูล (coding sheet) จำแนกเนื้อหาตามหัวข้อย่อยเพื่อตอบคำถามการวิจัย ทำการแจกแจงนับตามความถี่ และคำนวณเป็นร้อยละ งานวิจัยนี้อาศัยการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (data triangulation) จาก “แหล่งสถานที่” โดยรวบรวมข้อมูลจากข่าวออนไลน์จากเว็บไซต์ข่าวออนไลน์ที่หลากหลาย ประกอบด้วย เว็บไซต์หนังสือพิมพ์ออนไลน์และนิตยสารออนไลน์ สถานีโทรทัศน์ออนไลน์ และสำนักข่าวออนไลน์ การตรวจสอบข้อมูลจาก “แหล่งเวลา” ในช่วง 2 ปีทำให้สามารถครอบคลุมปรากฏการณ์ที่ศึกษาและจาก “แหล่งบุคคล” เกี่ยวข้องกับผู้มีชื่อเสียงที่หลากหลาย ทำให้สามารถเปรียบเทียบข้อมูลและสร้างข้อสรุปได้ โดยข้อจำกัดสำคัญของงานวิจัยนี้คือ การเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่เป็นบุคคล เนื่องจากไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มประชากรที่เป็นผู้กระทำการระรานทางไซเบอร์ต่อผู้มีชื่อเสียงและบุคคลที่มีชื่อเสียงได้

ผลการวิจัย

รูปแบบการระรานทางไซเบอร์ต่อผู้มีชื่อเสียงในสังคมไทยที่พบมากที่สุดคือ (1) การโจมตีผู้มีชื่อเสียงออนไลน์ จำนวน 46 กรณี (ร้อยละ 51.11) (2) ประทุษวาจา จำนวน 17 กรณี (ร้อยละ 18.88) (3) การทำให้อับอายทางออนไลน์ จำนวน 14 กรณี (ร้อยละ 15.55) (4) การระรานทางไซเบอร์ “แบบดั้งเดิม” จำนวน 9 กรณี (ร้อยละ 10.00) และ (5) วัฒนธรรมแคนเซล จำนวน 4 กรณี (ร้อยละ 4.44) จากรูปแบบที่พบทั้งหมดจำนวน 90 กรณี ผู้มีชื่อเสียง 7 คนถูกระทำการระรานทางไซเบอร์มากกว่า 1 รูปแบบ โดยเพศหญิงถูกระทำการระรานทางไซเบอร์ในรูปแบบต่างๆ ทุกรูปแบบมากกว่าเพศชายและเพศทางเลือก ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(1) การโจมตีผู้มีชื่อเสียงออนไลน์ เป็นรูปแบบที่พบมากที่สุด มักเป็นการวิจารณ์ในเรื่องส่วนตัว เช่น การวิจารณ์ร่างกายและพฤติกรรมส่วนตัว มากกว่าเรื่องหน้าที่การงาน ดังตัวอย่างข่าวการวิจารณ์รูปร่างของผู้มีชื่อเสียงที่มีพาดหัวข่าวระบุว่า “ชาวเน็ตเป็นห่วง ‘...’ หลังโพสต์ภาพล่าสุด วิจารณ์สนั่น ผอมจนเกินงาม” เนื้อหาข่าวระบุถึงคอมเมนต์จากชาวเน็ต อาทิ “หุ่นเหมือนไม้เสียบผิ...” และสอดคล้องกับถ้อยคำสัมภาษณ์ผู้มีชื่อเสียงเกี่ยวกับการได้รับคำวิจารณ์เกี่ยวกับรูปร่างที่ส่งผลกระทบทางจิตใจและจำเป็นต้องทำใจยอมรับให้ได้

(2) *ประทุษวาท* พบว่าทุกกรณีเกี่ยวข้องกับการสื่อสารที่แสดงความเกลียดชัง เนื่องจากความแตกต่างทางอุดมการณ์ทางการเมือง ตัวอย่างเช่น ชาวที่สะท้อนประทุษวาทเนื่องจากอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกัน โดยพาดหัวข่าวระบุว่า “ดราม่า “...” จัดหนักชัดขาวเนื้ตตรกระพัง โดนแซะแรงกะทิบูต ปมการเมือง” เนื้อหาข่าวระบุถึงคอมเมนต์จากชาวเน็ต อาทิ “มีสิทธิ์อะไรจะไปฟ้องคนโน้นคนนี้อีตารกระจอก...เทียวย่งจุ่นจ้านกับรัฐบาล” และสอดคล้องกับถ้อยคำสัมภาษณ์ผู้มีชื่อเสียงที่กล่าวถึงความเจ็บปวดจากการได้รับข้อความโจมตีอย่างต่อเนื่องจากสาเหตุการแสดงออกทางการเมือง

(3) *การทำให้อับอายทางออนไลน์* เกี่ยวข้องกับที่ต้องมีการกระทำที่ละเมิดบรรทัดฐานทางสังคมของผู้มีชื่อเสียงเกิดขึ้นก่อน มักมีคอมเมนต์ในเชิงการวิพากษ์วิจารณ์ถึงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของผู้มีชื่อเสียงในกรณีต่าง ๆ มีการค้นหาหลักฐานเพื่อช่วยยืนยันและตัดสินพฤติกรรมของผู้มีชื่อเสียง ดังตัวอย่างจากข่าวที่พาดหัวข่าวระบุว่า “...” ดราม่าเหยียดเพศ ชาวเน็ตชูดพฤติกรรม ใช้คำแบบนี้มาหลายปีแล้ว” โดยมีการเปิดเผยหลักฐานการโพสต์ความคิดเห็นในสื่อสังคมออนไลน์ของผู้มีชื่อเสียงที่ถูกวิจารณ์ว่ามีข้อความกระแทกกระเทียบต่อกลุ่มชายรักชาย โดยพบว่าคอมเมนต์ของชาวเน็ตมักเป็นการวิพากษ์วิจารณ์ถึงความไม่เหมาะสมของพฤติกรรม เช่น “ขนาดผ่านมา 4 ปีแล้ว ยังไม่คิดที่จะเปลี่ยนนิสัย...” และ “...ทำไมดราม่าหลาย ๆ คนไม่เคยเอาความผิดพลาดของคนอื่นมา educate ตัวเองหรือเอาเป็นแบบอย่างว่าแบบนี้โดนชาวเน็ตจวกแน่ ทำไม่ต้องรอตัวเองโดน ถึงสำนึกเข้าใจ...”

(4) *การระรานทางไซเบอร์ “แบบดั้งเดิม”* ผู้มีชื่อเสียงถูกกระทำโดยตรงจากทั้งคนที่อาจรู้จักเป็นการส่วนตัวและคนแปลกหน้า เช่น การติดต่อรูปภาพ การใส่ร้ายทำให้เสื่อมเสีย การส่งข้อความส่วนตัวซ้ำ ๆ ดังตัวอย่างจากข่าวที่พาดหัวข่าวระบุว่า “...” อนุ ถูกคนแอบอ้างรูปติดเรท 20+ เตรียมดำเนินคดีคนโพสต์” ที่สอดคล้องกับถ้อยคำสัมภาษณ์ของผู้มีชื่อเสียงที่ระบุว่าตนเองถูกติดต่อรูปภาพ ทำให้ได้รับความเดือดร้อน เสื่อมเสียชื่อเสียง และส่งผลกระทบต่อหน้าที่การงาน

(5) *วัฒนธรรมแคนเซล* เป็นรูปแบบที่พบบ่อยที่สุด พบว่ามี 2 กรณีที่สัมพันธ์ใกล้เคียงกับการระรานทางไซเบอร์ในรูปแบบ*ประทุษวาท* ซึ่งเกี่ยวข้องกับการสื่อสารความเกลียดชังที่มาจากฐานของการมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกัน ดังตัวอย่างจากข่าวที่พาดหัวข่าวที่ระบุว่า “สรุปดราม่า “...” โดนชูดติดยับ โดน #แบน ติดเทรนด์ แม้เดบิวต์แล้วก็ไม่รอด” และอีก 2 กรณีใกล้เคียงกับ *การทำให้อับอายทางออนไลน์* ดังตัวอย่างพาดหัวข่าวที่ระบุว่า “ชาวเน็ตใส่ยับ หลัง “...” อ้างไม่รู้กฎหมายปมรีวิวลินคำเกินจริง ช้าชู่แบนทุกรายการ” โดยในรูปแบบวัฒนธรรมแคนเซล พบว่ามีระดับการต่อต้านที่รุนแรงมากกว่ารูปแบบอื่น คือมีการเรียกร้องให้ “แบน” ผลงานของผู้มีชื่อเสียง ส่งผลให้ผู้มีชื่อเสียงต้องออกจากวงการ หรือหยุดงานในระยะเวลาหนึ่ง และสอดคล้องกับถ้อยคำสัมภาษณ์ของผู้มีชื่อเสียงที่ได้รับผลกระทบอย่างมากจนทำให้ถูกยกเลิกงานในวงการบันเทิง และในบางกรณีผู้มีชื่อเสียงเลือกยุติบทบาทการทำงานของตนเอง เพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อการกระทำที่ถูกสังคมออนไลน์ตัดสินว่าไม่เหมาะสม

เนื้อหาของการระรานทางไซเบอร์ต่อผู้มีชื่อเสียงที่พบมากที่สุด เกี่ยวกับพฤติกรรมที่ละเมิดบรรทัดฐานทางสังคม จำนวน 34 กรณี (ร้อยละ 39.08) รองลงมาคือ การวิจารณ์ร่างกาย จำนวน 24 กรณี (ร้อยละ 27.59) รองลงมาคือ การเมือง จำนวน 19 กรณี (ร้อยละ 21.84) และประเด็นอื่น ๆ จำนวน 10 กรณี (ร้อยละ 11.49) จากจำนวนเนื้อหาที่พบจำนวนทั้งสิ้น 87 กรณี ผู้มีชื่อเสียง 4 คนถูกกระทำการระรานทางไซเบอร์ในประเด็นเนื้อหามากกว่า 1

ประเด็น โดยพบเนื้อหาของการระรานทางไซเบอร์ต่อผู้มีชื่อเสียงเพศหญิงมากกว่าเพศชายและเพศทางเลือกในทุกประเด็น

ประเด็นเนื้อหา พฤติกรรมที่ละเมิดบรรทัดฐานทางสังคม พบว่าแบ่งออกได้เป็น 4 ประเด็นย่อย คือ (1) พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมที่ทำให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์และการตัดสินการกระทำที่ถูกสังคมมองว่า “ผิด” (2) ความรักมักเกี่ยวข้องกับประเด็นมือที่สาม การเปิดตัวคู่รัก และการเลิกราของคู่รักที่มีการมองหา “ฝ่ายที่ผิด” ในความสัมพันธ์ที่ไม่สมหวัง (3) การเหยียดพฤติกรรมทางเพศ พบว่าเป็นการโจมตีต่อผู้มีชื่อเสียงเพศหญิงทั้งหมด การตีตราผู้หญิงที่มีพฤติกรรมที่ไม่เป็นไปตามแบบแผนของการมีคู่ครอง รวมทั้งพฤติกรรมการแต่งกายที่เปิดเผยให้เห็นรูปร่างจนมากเกินไปและการแสดงออกที่ดูว่า “ไม่เรียบร้อย” และ (4) ความร่ำรวยที่ทำให้ถูกเหินแสมในเรื่องการใช้เงินฟุ่มเฟือย

ประเด็นเนื้อหา การวิจารณ์ร่างกาย พบว่าแบ่งออกได้เป็น 2 ประเด็นย่อยคือ (1) การวิจารณ์รูปลักษณ์ ประกอบด้วย การเหยียดหน้าตา-สีผิว-รูปลักษณ์ทางเพศ และการศัลยกรรม และ (2) การวิจารณ์รูปร่าง ประกอบด้วย การเหยียดความอ้วน (fat-shaming) และการวิจารณ์น้ำหนักที่น้อยเกินไป ประเด็นเนื้อหา การเมือง พบว่าแบ่งออกได้เป็น 2 ประเด็นย่อย คือ (1) อุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดเป็นประเด็นการวิพากษ์วิจารณ์ เช่น กรณีที่เป็นปัญหาต่อผู้มีชื่อเสียงที่เคยร่วมชุมนุมกับ “คนเสื้อเหลือง” และกรณีการแสดงออกทางการเมืองของผู้มีชื่อเสียงที่สนับสนุนฝั่งเสรีนิยม และ (2) การเคลื่อนไหวทางการเมืองผ่านผู้มีชื่อเสียง หรือการเรียกร้องให้ผู้มีชื่อเสียงเป็นปากเสียงแทนประชาชนในประเด็นเรื่องความยากจน ความรุนแรงในสังคม และประเด็นเกี่ยวกับวัคซีนป้องกันไวรัสโควิด-19 และประเด็นเนื้อหาสุดท้ายคือ ประเด็นอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับที่กล่าวมา เช่น การถูกแอบอ้างนำรูปไปตัดต่อ และการระรานทางไซเบอร์ต่อลูกดาราที่เป็นเด็กด้วยถ้อยคำหยาบคาย

รูปแบบของการระรานทางไซเบอร์มีความสัมพันธ์กับเนื้อหาของการระรานทางไซเบอร์ดังนี้ การระรานทางไซเบอร์ “แบบดั้งเดิม” และการโจมตีผู้มีชื่อเสียงออนไลน์ ต่างสัมพันธ์กับประเด็นเนื้อหาพฤติกรรมที่ละเมิดบรรทัดฐานทางสังคม การวิจารณ์ร่างกาย และประเด็นอื่น ๆ ประทศุขวจา สัมพันธ์กับประเด็นเนื้อหาการเมือง การทำให้อับอายทางออนไลน์ สัมพันธ์กับประเด็นเนื้อหาพฤติกรรมที่ละเมิดบรรทัดฐานทางสังคม และท้ายที่สุดวัฒนธรรมแคนเชิลสัมพันธ์กับประเด็นเนื้อหาพฤติกรรมที่ละเมิดบรรทัดฐานทางสังคมและการเมือง

วิธีการรับมือกับการระรานทางไซเบอร์ของผู้มีชื่อเสียงที่พบมากที่สุดคือ การใช้กฎหมาย จำนวน 33 กรณี (ร้อยละ 30.00) รองลงมาคือ การชี้แจงผ่านสื่อ พบในจำนวนใกล้เคียงกันจำนวน 32 กรณี (ร้อยละ 29.10) รองลงมาคือ การโต้ตอบกลับผ่านสื่อ จำนวน 23 กรณี (ร้อยละ 20.90) และ การขอโทษผ่านสื่อ จำนวน 16 กรณี (ร้อยละ 14.54) และน้อยที่สุดคือ การเพิกเฉย/ปล่อยวาง จำนวน 6 กรณี (ร้อยละ 5.46) ทั้งนี้ ผู้มีชื่อเสียงมีวิธีการรับมือต่อการระรานทางไซเบอร์ที่ต่างกัน การใช้กฎหมายฟ้องดำเนินคดีกับผู้กระทำจะเป็นวิธีที่เป็นที่นิยมพอ ๆ กับการชี้แจงผ่านสื่อสื่อมวลชนและ/หรือสื่อสังคมออนไลน์ เพื่ออธิบายหรือแถลงข่าวแก้ไขความเข้าใจผิด รวมทั้งเป็นโอกาสในการอธิบายเกี่ยวกับความรู้สึกของตนเองในฐานะผู้ถูกระทำ และผู้มีชื่อเสียงบางส่วนเลือกโต้ตอบกลับต่อผู้กระทำด้วยอารมณ์โกรธที่รุนแรง ในขณะที่บางส่วนแสดงการยอมรับต่อปัญหาที่เกิดขึ้น โดยเลือกใช้วิธีการชี้แจงหรือขอโทษต่อพฤติกรรมของตน มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นจะเลือกเพิกเฉยหรือปล่อยวางจากปัญหาดังกล่าว

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์เนื้อหาข่าวออนไลน์เกี่ยวกับการระรานทางไซเบอร์ต่อผู้มีชื่อเสียงสะท้อนให้เห็น “ความเจ็บปวด” ของผู้มีชื่อเสียงจากการถูกระรานทางไซเบอร์จากการได้รับคอมเมนต์เชิงลบ และการวิจารณ์อย่างรุนแรงในรูปแบบและเนื้อหาอันหลากหลายที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของผู้มีชื่อเสียง ทำให้เกิดความกลัว ความเครียด และปัญหาสุขภาพจิต ในขณะที่การรับมือกับปัญหานี้มีตั้งแต่การตอบโต้โดยใช้กฎหมายเพื่อปกป้องสิทธิของตนเอง การโต้ตอบกลับด้วยอารมณ์โกรธแค้น การพยายามชี้แจงอธิบายเหตุผลผ่านสื่อ การยอมรับหรือขอโทษต่อพฤติกรรมที่ผิดบาปในสายตาของผู้ตัดสิน การเพิกเฉยหรือพยายามปล่อยวางปัญหาเหล่านี้เพื่อปกป้องจิตใจของตน

ในภาพรวมข่าวชัชชิตาราสะท้อนให้เห็นปรากฏการณ์ของการตกเป็นทวิภาคษ์วิจารณ์ในเรื่องส่วนตัวของผู้มีชื่อเสียง เช่น เรื่องความรัก ความร่ำรวย พฤติกรรมส่วนตัวที่ไม่เป็นไปตามบรรทัดฐานทางสังคม การวิจารณ์รูปร่างที่ไม่เกี่ยวข้องกับอาชีพการงาน แต่เกี่ยวข้องกับสถานะพิเศษของผู้มีชื่อเสียงที่เหนือกว่าผู้ชมในแง่แรงดึงดูดที่ทำให้สังคมสนใจเป็นพิเศษ และการหมกหมุ่นกับรายละเอียดชีวิตของคนดัง (McCutcheon et al., 2002) นอกจากนี้ ยังสะท้อนมุมมองที่ว่า ผู้มีชื่อเสียงคือ “สัญลักษณ์ทางอุดมการณ์” และการสร้างมาตรฐานความงามและพฤติกรรมในอุดมคติ (Marshall, 2010; Meyers, 2012) ที่ทำให้เกิดความผิดหวังและการลงโทษเมื่อดาราไม่ได้เป็นไปตามอุดมคตินั้น (Clark, 2020) สำหรับประชาชาติต่อผู้มีชื่อเสียงและวัฒนธรรมเคนเซิลที่พบในงานวิจัยนี้ พบว่าล้วนมาจากฐานแห่งอคติและความเกลียดชังเนื่องจากความแตกต่างของอุดมการณ์ทางการเมือง (Erjavec & Kovačič, 2012; Ramasoota, 2015) สะท้อนการใช้คนดังเป็นตัวแทนในการกระทำการเคลื่อนไหวทางสังคม (Marks & Fischer, 2002) การรวมตัวเพื่อโจมตีผู้มีชื่อเสียงเห็นต่างในโลกออนไลน์ (Clark, 2020)

จากผลการวิจัย ผู้มีชื่อเสียงเพศหญิงถูกระรานทางไซเบอร์ในรูปแบบและเนื้อหาต่าง ๆ มากกว่าเพศชาย โดยเกี่ยวข้องกับการวิจารณ์ต่อพฤติกรรมที่ถูกมองว่าไม่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นความรัก การเหยียดพฤติกรรมทางเพศ ความร่ำรวย การวิจารณ์ร่างกาย และอื่น ๆ ข้อค้นพบนี้สะท้อนวิธีการที่สังคมปฏิบัติต่อผู้หญิงราวกับเป็นวัตถุสิ่งของตามมุมมองของทฤษฎีสตรีนิยมเกี่ยวกับการทำให้เป็นสิ่งที่ต้องการและการลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์ของเพศหญิงในสังคมปิตาธิปไตย (Qamar et al., 2020) สอดคล้องกับข้อค้นพบเกี่ยวกับการเหยียดพฤติกรรมทางเพศต่อผู้มีชื่อเสียงเพศหญิงในประเทศอินโดนีเซีย สะท้อนให้เห็นถึงความคล้ายคลึงในบรรทัดฐานทางสังคม ค่านิยมของสังคม และการตัดสินต่อพฤติกรรมของเพศหญิงมากกว่าเพศชายของทั้งสองประเทศ (Ayuningtyas & Kariko, 2018)

เมื่อเปรียบเทียบกับผลการวิจัยในต่างประเทศ ในภาพรวมพบว่า งานวิจัยนี้ได้สะท้อนให้เห็นภาพกว้างของการระรานทางไซเบอร์ต่อผู้มีชื่อเสียงในสังคมไทยที่ครอบคลุมรูปแบบและเนื้อหาของการระรานทางไซเบอร์ที่หลากหลายมากขึ้น เนื่องจากงานวิจัยในอดีตมักเจาะจงศึกษาและกำหนดนิยามศัพท์ที่มุ่งเน้นเฉพาะบางรูปแบบของการระรานทางไซเบอร์ต่อผู้มีชื่อเสียง อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า ปรากฏการณ์ในสังคมไทยไม่แตกต่างกับงานวิจัยในต่างประเทศ การระรานทางไซเบอร์ในรูปแบบ “การโจมตีผู้มีชื่อเสียงออนไลน์” ที่พบมากที่สุดในงานวิจัยนี้ สอดคล้องกับข้อค้นพบของกลุ่มนักวิชาการที่ศึกษาในประเด็นเดียวกัน (Ouvrein et al., 2017; Ouvrein et al., 2018; Ouvrein et al., 2019) และชี้ให้เห็นทิศทางของความสัมพันธ์แบบทั้งรักทั้งเกลียดระหว่าง

ผู้ชมกับผู้มีชื่อเสียง ในพื้นที่การสื่อสารออนไลน์ที่ดึงดูดผู้คนเข้ามามีส่วนร่วมในบทสนทนาเกี่ยวกับผู้มีชื่อเสียงที่เต็มไปด้วยการโต้เถียงและประเด็นอื้อฉาว ในประเด็นเนื้อหาและรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป (Boyd, 2014; Ouvrein et al., 2020) รวมทั้งสะท้อนบทบาทของสื่อในเว็บไซต์ข่าวออนไลน์ในการนำเสนอข่าวซุบซิบนินทาตาราที่กลายเป็นส่วนหนึ่งในการดึงดูดการบริโภคข่าวสารและประโยชน์ทางการค้าจากการโฆษณา ทั้งที่การกระทำเช่นนี้อาจมีส่วนในการขยายความเกลียดชังให้รุนแรงขึ้นได้ในสังคม (Hirdman, 2017; Lewis & Christin, 2022; Worthington, 2020)

ปัญหาของการระรานทางไซเบอร์ต่อยุทธศาสตร์ของอำนาจที่ฝังตัวอยู่กับความมีชื่อเสียง และความปรารถนาที่จะดึงดูดผู้อื่นที่อยู่ในสถานะที่เหนือกว่าในสังคมให้ตกต่ำลง สะท้อนผ่านการใช้ความรุนแรงและความเกลียดชังมุ่งกระทำต่อบุคคลอื่นเพื่อเบรืเทาความเปราะบาง ความเจ็บปวด หรือปัญหาในชีวิตจริงที่ตนเองกำลังเผชิญอยู่ (Boyd, 2014) ปัญหานี้จึงแสดงให้เห็นถึงอาการของปัญหาสังคมที่ลึกซึ้งและเปราะบางที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต่างต้องการความเข้าใจ การเห็นอกเห็นใจ และการเยียวยา (Dillon & Rhodes, 2022) สื่อมวลชนและสังคมควรเรียนรู้จากปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้ และมุ่งมองหาวิถีทางในการสื่อสารและสร้างพื้นที่ในสังคมแห่งการสื่อสารยุคดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์ การส่งเสริมการสื่อสารเชิงบวกในพื้นที่ออนไลน์ การสร้างวัฒนธรรมแห่งการยอมรับและเคารพในความแตกต่างและหลากหลายของมนุษย์ และการส่งเสริมให้เกิดวิถีปฏิบัติที่ดีในการสื่อสาร เพื่อสร้างสังคมออนไลน์ที่เป็นสุขและปลอดภัยร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาประเด็นการระรานทางไซเบอร์ต่อผู้มีชื่อเสียงในเชิงลึกด้วยการใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ เช่น ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการสัมภาษณ์กลุ่มกับผู้ที่มีชื่อเสียงที่ตกเป็นเหยื่อของการระรานทางไซเบอร์ ในประเด็นเกี่ยวกับประสบการณ์และการรับมือกับปัญหาดังกล่าวของผู้มีชื่อเสียง

2. ควรศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจในการกระทำการระรานทางไซเบอร์ต่อผู้มีชื่อเสียงในสังคมไทยด้วยการวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้กระทำการระรานทางไซเบอร์จากการสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการวิเคราะห์เนื้อหาของการระรานทางไซเบอร์จากคอมเมนต์ได้ข่าวที่ปรากฏในสื่อสังคมออนไลน์

บรรณานุกรม

- Aimnaran, N., & Satapornpong, R. (2020). Khwaṁrunræṅg nai sū phān kān prathutsarāi bon lōk sai bōe kap chōṅwāṅ khōṅg kān raphit thāṅg kotmāi [Violence in media through cyberbullying and legal liability]. *APHEIT Journal*, 26(1), 50-61.
- Ayun, P. Q., Santosa, H. P., & Lukmantoro, T. (2022). Narrative text: Hate speech on female celeb-gram's account@ Rachelvennya. In *ICISPE 2021: Proceedings of the 6th International Conference on Social and Political Enquiries, ICISPE 2021* (pp. 409-417). Semarang, Indonesia: European Alliance for Innovation.

- Ayuningtyas, P., & Kariko, A. A. T. (2018). The slut-shaming phenomenon in social media: A case study on female English literature students of Binus University. In T. Kerr et al. (Ed.), *Urban Studies: Border and Mobility: Proceedings of the 4th International Conference on Urban Studies (ICUS 2017)* (pp. 347-352). London: Taylor & Francis.
- Barlett, C. P. (2019). *Predicting cyberbullying: Research, theory, and intervention*. London: Academic Press.
- Bouvier, G. (2020). Racist call-outs and cancel culture on Twitter: The limitations of the platform's ability to define issues of social justice. *Discourse, Context & Media*, 38, 1-11.
- Boyd, D. (2014). *It's complicated: The social lives of networked teens*. New Haven, CT: Yale University Press.
- Bramall, R. (2017). A 'powerful weapon'? Tax, avoidance, and the politics of celebrity shaming. *Celebrity Studies*, 9(1), 34-52.
- Clark, M. D. (2020). Drag them: A brief etymology of so-called "cancel culture." *Communication and the Public*, 5(3-4), 88-92.
- Cowie, H., & Colliety, P. (2010). Cyberbullying: Sanctions or sensitivity? *Pastoral Care in Education: An International Journal of Personal, Social and Emotional Development*, 28(4), 261-268.
- Dillon, K. P., & Rhodes, N. (2022). Defining cyberbullying: Analyzing audience reaction to anti-bullying public service announcements. In R. West & C. S. Beck. *The Routledge Handbook of Communication and Bullying* (2nd ed.) (pp.221-229). London: Routledge.
- Erjavec, K., & Kovačič, M. P. (2012). "You don't understand, this is a new war!" Analysis of hate speech in news web sites' comments. *Mass Communication and Society*, 15(6), 899-920.
- Eronen, M. (2014). 'It's so wrong yet so funny': Celebrity violence, values and the Janus-faced cultural public sphere online. *Celebrity Studies*, 5, 153-174.
- Felt, M. (2017). News portrayals of cyberbullying as the product of unstable teen technological culture. *Canadian Journal of Communication*, 42(5), 893-912.
- Giles, D. (2000). *Illusions of immortality: A psychology of fame and celebrity*. London: Macmillan.
- Hirdman, A. (2017). Flesh-images, body shame and affective ambiguities in celebrity gossip magazines. *Celebrity Studies*, 8(3), 365-377.
- Lee, J., & Lee, C. S. (2022). 'You betrayed us': Ethnic celebrity gossip in diasporic women's online communities. *Convergence The International Journal of Research into New Media Technologies*, 28(3), 613-628.

- Lewis, R., & Christin, A. (2022). Platform drama: “Cancel culture,” celebrity, and the struggle for accountability on YouTube. *New Media & Society*, 24(7), 1632–1656.
- Li, Q. (2007). Bullying in the new playground: Research into cyberbullying and cyber victimisation. *Australasian Journal of Educational Technology*, 23(4), 435-454.
- Marks, M. P., & Fischer, Z. M. (2002). The king's new bodies: Simulating consent in the age of celebrity. *New Political Science*, 24(3), 371-394.
- Marshall, P. D. (2010). The promotion and presentation of the self: Celebrity as marker of presentational media. *Celebrity Studies*, 1(1), 35-48.
- Marshall, P. D. (2013). Personal studies: Mapping the proliferation of the public self. *Journalism: Theory, Practice and Criticism*, 15(2), 153-170.
- Marshall, H., & Drieschova, A. (2018). Post-truth politics in the UK’s Brexit referendum. *New Perspectives*, 26(3), 89-105.
- Marwick, A. E., & Boyd, D. (2011). To see and be seen: Celebrity practice on twitter. Convergence. *The International Journal of Research into New Media Technologies*, 17(2), 139-158.
- McCutcheon, L. E., Lange, R., & Houran, J. (2002). Conceptualization and measurement of celebrity worship. *British Journal of Psychology*, 93(1), 67-87.
- Meyers, E. A. (2012). ‘Blogs give regular people the chance to talk back’: Rethinking ‘professional’ media hierarchies in new media. *New Media & Society*, 14(6), 1022-1038.
- Oravec, J. A. (2020). Online social shaming and the moralistic imagination: The emergence of Internet-based performative shaming. *Policy & Internet*, 12(3), 290-310.
- Ouvrein, G., De Backer, C. J. S., & Vandebosch, H. (2018). Online celebrity aggression: A combination of low empathy and high moral disengagement? The relationship between empathy and moral disengagement and adolescents' online celebrity aggression. *Computers in Human Behavior*, 89, 61-69.
- Ouvrein, G., Vandebosch, H., & De Backer, C. J. S. (2017). Celebrity critiquing: Hot or not? Teen girls’ attitudes on and responses to the practice of negative celebrity critiquing. *Celebrity Studies*, 8(3), 461-476.
- Ouvrein, G., Vandebosch, H., & De Backer, C. J. S. (2019). Celebrities’ experience with cyberbullying: A framing analysis of celebrity stories in online news articles in teens magazines. In H. Vandebosch & L. Green (Eds.). *Narratives in Research and Interventions on Cyberbullying among Young People* (pp.181-198). Cham, Switzerland: Springer.

- Ouvrein, G., Vandebosch, H., Charlotte J. S., & De Backer, C. J. S. (2020). Online celebrity bashing: Purely relaxation or stressful confrontation? An experimental study on the effects of exposure to online celebrity bashing on the emotional responses and physiological arousal among adolescent bystanders. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 23(9), 588-594.
- Qamar, A., Safdar, A., & Manzoor, S. (2020). Objectification of women through public discourse: Analysis of Pakistani female celebrities' viral pictures on Facebook. *Journal of Business and Social Review in Emerging Economies*, 6(2), 651-659.
- Ramasoota, P. (2015). *Prathut wāchā kap lōk 'ōnlai*. [Hate speech and the online world]. Bangkok: Foundation for Education, Democracy and Development, Khopfai Printing Project.
- Saengcharoensap, K., & Rujipak, V. (2020). Cyberbullying khwāmmai læ kām thopthuan nāōkhith phāitai bōribot khōng sangkhom Thai [Cyberbullying: Meaning and concept review under the context of Thai society]. *Public Health Policy and Laws Journal*, 7(1), 171-193.
- Saengprang, S., & Gadavani, S. (2021). Cyberbully: The case of public figures. *Learn Journal: Language Education and Acquisition Research Network*, 14(1), 344-369.
- Samoh, N., Boonmongkon, P., Ojanen, T., Samakkeekarom, R., Jonas, K. J., & Guadamuz, T. E. (2019). 'It's an ordinary matter': Perception of cyberbullying in Thai youth culture. *Journal of Youth Studies*, 22(2), 240-255.
- Sheldon, P., Rauschnabel, P. A., & Honeycutt, J. M. (2019). *The dark side of social media: Psychological, managerial, and societal perspectives*. London: Academic Press.
- Sumner, E. M., Brody, N., & Ramirez, A., (2018). Textual harassment as a form of bullying, drama, and obsessive relational intrusion. In R. West, & C. S. Beck. *The Routledge Handbook of Communication and Bullying* (pp. 241-251). London: Routledge.
- Swearer, S. M., Collins, A., & Berry, B. (2012). Bullying. In V.S. Ramachandran (Ed.), *Encyclopedia of Human Behavior: Second Edition* (pp. 417-422). London: Elsevier Inc.
- Vandebosch, H., & Van Cleemput, K. (2008). Defining cyberbullying: A qualitative research into the perceptions of youngsters. *CyberPsychology & Behavior*, 11(4), 499-503.
- Wahyudiputra, A., Amrullah, A. T., & Adrian, D. (2021). The Weinstein effects: Forecasting the genesis of cancel culture in Hollywood industry. *Journal of Language Literary and Cultural Studies*, 4(1), 39-47.
- Whiting, A., & Williams, D. (2013). Why people use social media: A uses and gratifications approach. *Qualitative Market Research: An International Journal*, 16(4), 362-369.

Worthington, N. (2020). Celebrity-bashing or #MeToo contribution? New York times online readers debate the boundaries of hashtag feminism. *The Communication Review*, 23(1), 46-65.